

Structuur beroepsgericht vmbo

Jacqueline Kerkhoffs, Rob Abbenhuis

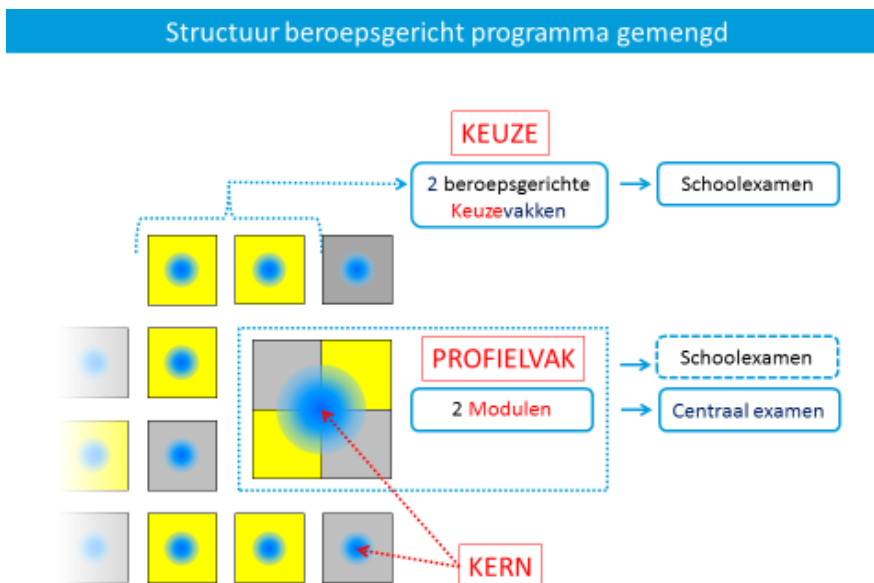
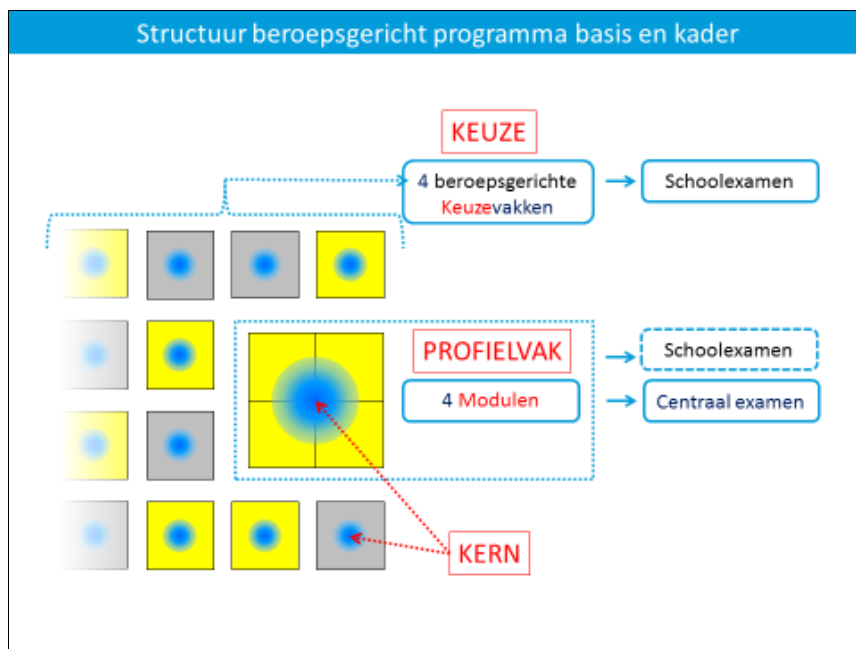
April 2017

Op 1 augustus 2016 worden er nieuwe beroepsgerichte examenprogramma's ingevoerd in het vmbo. Vanaf die datum kent het vmbo tien beroepsgerichte profielen, die, naast avo-vakken, bestaan uit een kern, een beroepsgerichte profielvak en beroepsgerichte keuzevakken.

In deze notitie wordt de structuur van de nieuwe examenprogramma's uitgelegd en wordt aandacht geschonken aan de keuzes die scholen en leerlingen kunnen maken.

Voor de leesbaarheid wordt hierna gesproken van een profielvak en keuzevakken, het woordje 'beroepsgericht' is telkens weggelaten.

Schematische structuur van de examenprogramma's beroepsgericht vmbo 2016

Een beroepsgericht examenprogramma bestaat uit:

- **Een kern:** voor een sector kenmerkende inhouden (kennis, houding en vaardigheden). De kern bestaat uit drie delen. Deel A (algemene vaardigheden) en C (LOB) zijn voor alle leerlingen in alle leerwegen gelijk. Deel B is sectorspecifiek ingevuld. Een leerling volgt deel B van de kern die bij zijn profiel past. De inhouden uit het kernprogramma krijgen inkleuring in het profielvak en de keuzevakken. Inhouden uit de kern kunnen niet los staan van profiel- en/of keuzevakken. De kern wordt niet losstaand geëxamineerd.
- **Het beroepsgerichte profielvak:** een beroepsgericht profielvak bevat kennis, houdingsaspecten en vaardigheden die tot doel hebben de leerling kennis te laten maken met een opleidingen- en beroepenveld/sector
Het profielvak wordt centraal geëxamineerd met een Centraal Schriftelijk Praktisch Examen (cspe).
Het profielvak omvat 50% van het beroepsgerichte programma van de
Het profielvak omvat voor leerlingen in de basis- en kaderberoepsgerichte leerweg vier profielmodulen en voor leerlingen in de gemengde leerweg twee profielmodulen. In het examenprogramma staat vermeld welke profielmodulen voor leerlingen in de gemengde leerweg zijn aangewezen.
Een school bepaald of een leerling start met het beroepsgerichte profielvak en daarna keuzevakken volgt, start met de keuzevakken en daarna een keuze voor een profielvak maakt of dat het profielvak en de keuzevakken in combinatie met elkaar aangeboden worden.
- **Keuzevakken:** bij elk profielvak zijn een x-aantal keuzevakken ontwikkeld. Een leerling in de basis- en kaderberoepsgerichte leerweg kiest ten minste vier keuzevakken, een leerling in de gemengde leerweg kiest ten minste twee keuzevakken. Keuzevakken omvatten in totaal 50% van het beroepsgerichte programma van de leerling.
Keuzevakken kunnen binnen en buiten het profiel gekozen worden.
Keuzevakken hebben, wat studielast betreft, een vergelijkbare omvang.
Keuzevakken hebben tot doel een route op maat van de leerling samen te stellen dat past bij de regio en het opleidingsaanbod van de regio.
Een leerling kan met zijn keuze zijn programma verdiepen (meer van keuzevakken passend bij een sector of opleiding), oriënteren of verbreden (keuzevakken die oriënteren op verschillende beroepenvelden na elkaar)
Scholen kunnen in de regio, in samenwerking met het MBO en bedrijfsleven zelf keuzevakken ontwikkelen en hun opleiding daarmee een regionale inkleuring geven. Deze regionaal ontwikkelde keuzevakken moeten ter vaststelling aangeboden worden aan een landelijke toetscommissie
De overheid stelt de kern, het profielvak met de modulen en de keuzevakken bij regeling vast.
De leerling kiest binnen het aanbod van de school.

Vakken en leerwegen in het vmbo

Basis- of kaderberoepsgerichte leerweg	Gemengde leerweg	Theoretische leerweg
<p>Gemeenschappelijke deel Algemeen vormende vakken (voor alle leerwegen dezelfde):</p> <ul style="list-style-type: none"> • Nederlands • Engels • Maatschappijleer 1 • Lichamelijke oefening • Kunstvak • rekentoets 	<p>Gemeenschappelijke deel Algemeen vormende vakken (voor alle leerwegen dezelfde):</p> <ul style="list-style-type: none"> • Nederlands • Engels • Maatschappijleer 1 • Lichamelijke oefening • Kunstvak • rekentoets 	<p>Gemeenschappelijke deel Algemeen vormende vakken (voor alle leerwegen dezelfde):</p> <ul style="list-style-type: none"> • Nederlands • Engels • Maatschappijleer 1 • Lichamelijke oefening • Kunstvak • rekentoets
<p>Profieldeel</p> <ul style="list-style-type: none"> • 2 profielverplichte algemeen vormende vakken (zie hierna) • beroepsgericht profielvak (50% beroepsgericht programma) 	<p>Profieldeel</p> <ul style="list-style-type: none"> • 2 profielverplichte algemeen vormende vakken (zie hierna) • Beroepsgericht profielvak (50% beroepsgericht programma) <p>In het derde leerjaar moet een leerling in dit deel van het programma 5 avo-vakken volgen waarin examen gedaan kan worden</p>	<p>Profieldeel</p> <ul style="list-style-type: none"> • 2 profielverplichte algemeen vormende vakken (zie hierna) <p>In het derde leerjaar moet een leerling in dit deel van het programma 7 avo-vakken volgen waarin examen gedaan kan worden</p>

<p>Vrije deel</p> <ul style="list-style-type: none"> • 4 beroepsgerichte keuzevakken (50% beroepsgericht programma) • Schoolspecifieke onderdelen

<p>Vrije deel</p> <ul style="list-style-type: none"> • 2 beroepsgerichte keuzevakken (50% beroepsgericht programma) • 1 algemeen vormend vak • Schoolspecifieke onderdelen

<p>Vrije deel</p> <ul style="list-style-type: none"> • 2 algemeen vormende vakken • Schoolspecifieke onderdelen

Profielen

- Bouwen, wonen, interieur (BWI)
- Dienstverlening en producten (D&P)
- Economische en ondernemen (E&O)
- Groen
- Horeca bakkerij en recreatie (HBR)
- Maritiem en techniek (MaT)
- Media, vormgeving en ict (MVI)
- Mobiliteit en transport (M&T)
- Produceren, installeren, energie (PIE)
- Zorg & welzijn (Z&W)

Profielverplichte algemene vakken

Profiel	Verplichte algemeen vormende vak	Verplichte algemeen vormende vakken
E&O en HBR	economie	wiskunde of Frans of Duits
D&P	2 vakken uit: wiskunde, Nask 1, biologie en economie	
BWI, PIE, M&T, MaT MVI	wiskunde	Nask 1
Z&W	biologie	wiskunde of maatschappijleer 2 of aardrijkskunde of geschiedenis
Groen	wiskunde	biologie of Nask 1

Examen beroepsgericht programma

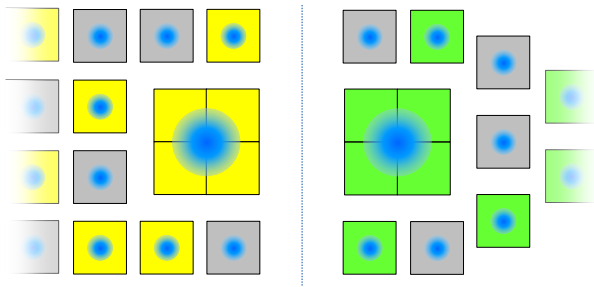
- Het beroepsgericht profielvak wordt afgesloten met een centraal ontwikkeld examen: centraal schriftelijk en praktisch examen (cspe). Er kan in maximaal één profielvak centraal examen worden gedaan. Het hele beroepsgerichte profielvak wordt met één cspe afgesloten, er wordt niet per moduul geëxamineerd. Een school kan er voor kiezen over de stof van het profielvak ook schoolexamen(s) af te nemen. Als ze hiervoor kiest moeten deze schoolexamens zijn afgerond voor de start van het cspe. Het profielvak kan niet door de school of de leerling zelf worden samengesteld uit onderdelen van verschillende profielvakken. Voor de gemengde leerweg is aangewezen over welke profieldelen (modulen) het centraal examen gaat.
- De keuzevakken worden afgesloten met schoolexamens (se). Er moeten ten minste vier (gl 2) keuzevakken met een schoolexamen worden afgesloten. Voor elk keuzevak moet een cijfer gegeven worden. De school geeft in zijn programma voor toetsing en afsluiting (PTA) aan hoe het schoolexamen eruit ziet.

De slaag- zakregeling is in een apart document weergegeven.

Keuze profielen

Een school bepaalt zelf de profielen die hij aanbiedt op basis van het bestaande toegestaan onderwijsaanbod (zie routekaart naar profielen). Alle afdelingslicenties mogen worden omgezet in profielen. Niet alle profielen hoeven aangeboden te worden. Het is belangrijk dat scholen hierin een afweging maken waarin leerlingprognoses, het bredere vmbo-onderwijsaanbod in de regio, aanpalend vervolgonderwijs en regionaal arbeidsmarktperspectief worden meegenomen.

1. School bepaalt aanbod

Een leerling maakt vervolgens een keuze uit het aanbod van de school

Keuze keuzevakken

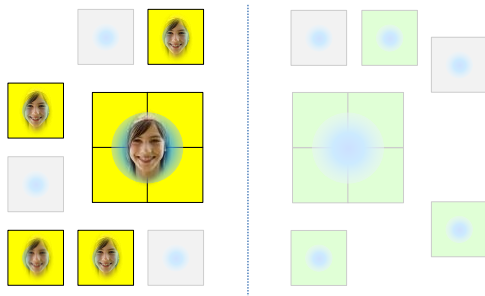
Bij alle profielen zijn keuzevakken ontwikkeld. Een school bepaalt in eerste instantie welke keuzevakken aangeboden worden en waar leerlingen uit kunnen kiezen. Voor het aanbieden van keuzevakken is geen licentie nodig.

De samenstelling van keuzevakken kan verschillende doelen dienen:

Smalle keuze/verdieping

1. School bepaalt aanbod
2. Leerling kiest profiel ...
3. ... en keuzevakken

Keuzevakken: **verdieping**

Voorbeeld van het beroepsgericht examenprogramma van leerling 1: 'smalle keuze/verdieping'

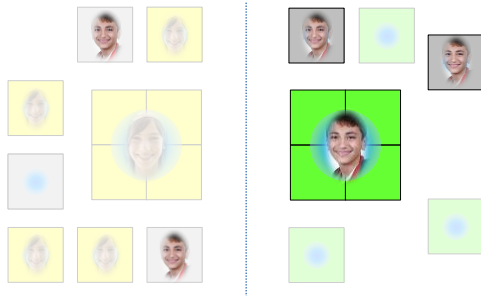
Toelichting: het beroepsgericht examenprogramma van leerling 1 bestaat uit één profielvak en 4 keuzevakken die bij het profielvak passen. Leerling 1 volgt een smal examenprogramma.

Brede keuze/verbreding binnen een beroepensector

1. **School** bepaalt aanbod

2. **Leerling** kiest profiel ...

3. ... en keuzevakken

Keuzevakken: verbreding

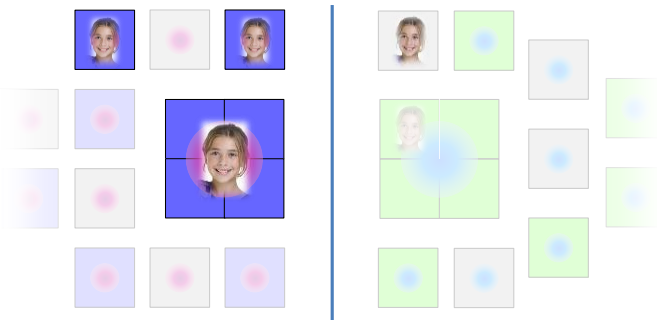
Toelichting: het beroepsgerichte examenprogramma van leerling 2 bestaat uit één profielvak en 4 keuzevakken die binnen twee profielen vallen. 2 van de 4 keuzevakken maken deel uit van een andere profiel. Leerling 2 volgt een breder examenprogramma dan leerling 1.

Beroepenveld overstijgende keuze

1. **School** bepaald aanbod...

2. **Leerling** kiest **profiel** ...

3. ... en **keuzevakken**

Keuzevakken uit *eigen én andere* beroepenveld

Toelichting: het examenprogramma van leerling 3 bestaat uit één profielvak en 4 keuzevakken die bij verschillende profielvakken horen (en het beroepenveld overstijgen). Slechts 2 van de 4 keuzevakken, maken deel uit van hetzelfde beroepenveld waarvan ook het hele profielvak wordt gevolgd. 1 van de 4 keuzevakken maakt deel uit van het profielvak in een andere beroepenveld, het 4^e keuzevak komt eveneens uit de andere beroepenveld. Leerling 3 volgt een breed examenprogramma met onderdelen uit verschillende profielen/beroepenvelden.

Zelf keuzevakken ontwikkelen

Scholen kunnen ook zelf keuzevakken ontwikkelen. Deze zelf ontwikkelde keuzevakken moeten voldoen aan enkele kwaliteitscriteria. Deze zijn terug te vinden in het 'Format keuzevakken' (zie elders op de site). Voor een school een zelf ontwikkeld keuzevak kan aanbieden en leerlingen dit keuzevak door middel van een schoolexamen kunnen afsluiten moet het zelf ontwikkelde keuzevakken voor vaststelling en registratie worden aangeboden en goedgekeurd: zie procedure vaststellen vrij ontwikkelde keuzevakken.

Een zelf ontwikkeld keuzevak moet voldoen aan de volgende criteria:

- Een keuzevak is opgebouwd uit taken en deeltaken volgens hetzelfde stamien en in soortgelijke bewoording als de profielen en landelijk ontwikkelde keuzevakken, hieruit blijkt wat de leerling moet kennen en kunnen als hij het keuzevak afsluit.

- Het keuzevak is in samenwerking met het regionaal ROC/AOC en/of het regionaal bedrijfsleven/branche-organisatie ontwikkeld. Het keuzevak bevat een beschrijving waaruit blijkt welke partijen bij de ontwikkeling ervan betrokken waren.
- De inhoud van het keuzevak is aan de orde geweest in regionaal overleg tussen vmbo-scholen en ROC/AOC en/of bedrijfsleven en binnen dit overleg is overeenstemming over het feit dat de aanvragende school het keuzevak aan gaat bieden.
- Bij het keuzevak is aangegeven hoe dit keuzevak aansluit op een opleiding in het mbo
- Er is een onderbouwing van de aanleiding voor dit keuzevak: waarom is dit keuzevak in deze regio noodzakelijk
- Het keuzevak mag geen grote overlap (25% of meer) hebben met bestaande keuzevakken en/of modules uit een profielvak
- Een keuzevak beslaat ten minste 5000 minuten onderwijstijd (100 lessen van 50 minuten)
- Bij het keuzevak zit een voorstel voor een afsluitende opdracht/schoolexamen. Dit kan in de vorm van een prestatie, proeve van bekwaamheid (bijvoorbeeld in een stagebedrijf) of een presentatie van de werkwijze en de resultaten.
- Bij het keuzevak is aangegeven welke deskundigheid van docenten, welke inventaris en welk lesmateriaal noodzakelijk is om het keuzevak aan te kunnen bieden.

Voor het indienen van zelf ontwikkelde keuzevakken is een format ontwikkeld (zie bijlage), waarvan gebruik gemaakt moet worden.